

מנהיגות מכוונת ישראליות משותפת:

נלי מרקמן

החברה הישראלית שינתה את פניה בשנים האחרונות – מחברה בעלת רוב בולט ולצידו מספר מיעוטים, הפכה החברה לכזו הבנויה מערב רב של קבוצות תרבותיות שמספרית, הפער ביניהן הולך ומצטמצם. לתהליך זה יש הרבה מאוד השלכות וניתן לראות ביטויים שלו במרחבי חיים שונים.

תהליך זה, שעברה החברה הישראלית, הוא תהליך חברתי מרתק. כדי לתאר אותו בקצרה, אני בוחרת להציג שתי נקודות ציון חשובות שדרכן עובר התהליך. הראשונה, היא אבן הדרך שנקראת הקמת המדינה, תפיסת הממלכתיות של בן גוריון ומדיניות כור ההיתוך שהוא הוביל ביד רמה. אבן דרך זו, הייתה, במבט רטרוספקטיבי אבן דרך הכרחית. תודעה אזרחית משותפת, שלימים תקבל את השם "ממלכתיות" היא אולי אחת מאבני היסוד היותר חשובות לבנייתה של מדינה ואומה ובלעדיה, לא ברור אם ישראל הייתה יכולה להגיע להישגים אליה היא הגיעה. יחד עם זאת, לנקודת הציון הזאת היו גם השלכות כואבות – תרבויות שהודרו, קבוצות שנדחקו אל השוליים ואנשים שמצאו עצמם מחוץ למעגל השפעה כלשהו. התוצאה של אלה, היא נקודת הציון השנייה בתהליך – נקודת הפוליטיקה של הזוויות. הרגע שבו נשברה הממלכתיות של בן גוריון ואפשרה לקולות, תרבויות וזהויות שהושתקו להשמיע את קולן.

אחד הביטויים הבולטים של התהליך כולו ושל הופעתה של הפוליטיקה הזוויות, הוא היווצרותה של מנהיגות המייצגת קבוצה תרבותית כזו או אחרת והעדר מנהיגות המחפשת את המשותף לכלל הקבוצות. מנהיגות על, המנסה לבנות ישראליות משותפת שתהווה מרחב בטוח ופתוח לשלל הזהויות המרכיבות את החברה הישראלית.

במטרה לייצר מנהיגות המכוונת לישראליות משותפת, יש תחילה לשאול את השאלה – מיהו מנהיג שכזה? מה מאפיין אותו?

כדי להתחיל ולתאר מנהיג שכזה, אתרכז לרגע בתובנות בסיס שאותן אמור מנהיג מכוון ישראליות משותפת לפתח בעצמו ולדאוג לפתח באחרים:

1. זהות היא ידע ועל כן היא נכס. ריבוי זהויות הוא ריבוי של ידע והוא מאפשר ראייה טובה יותר ומדויקת יותר של המציאות .

2. לכל אדם, באשר הוא אדם יש זכויות טבעיות ובסיסיות איתן הוא נולד. אין הוא צריך לקבלן מאיש ואין הן תלויות בדבר כזה או אחר. טענה ליברלית, ראשונית ובסיסית זו, היא למעשה תמצית הליברליזם, לשיטתו של ג'ון לוק, במובנו הרחב ביותר.

3. ואם עד כה, הנחות הבסיס שאבו את מקורותיהם מהמסורת הליברלית והרב-תרבותית, הנחת בסיס שלישית ואחרונה זו, שואבת את מקורותיה מהמסורת הדמוקרטית. לפי הנחה זו, דיאלוג הוא הבסיס והדרך הראויה לקבלת החלטות, לעיצוב מרחב משותף וליכולת של שווים - שונים לחיות יחד.

ועכשיו אחרי שהנחתי הנחות בסיס אלה, כתשתית לפועלו של מנהיג מכוון ישראליות משותפת, אני יכולה לעבור ולהוסיף, על הנחות הבסיס, גם תיאור של המנהיג ולגזור מתיאור זה, את מודל פיתוחו.

מנהיג מכוון ישראליות משותפת, הוא מנהיג הנותן כבוד ומרחב למסורת הרב-תרבותית, הליברלית והדמוקרטית והרואה בהן מסורות משלימות. כמו כן, מנהיג מכוון ישראליות משותפת רואה את הפוטנציאל שיש לשלושת המסורת גם יחד, לתת מענים מדויקים יותר למורכבות החברה בישראל. מנהיג כזה, הוא אדם עם מודעות עצמית ויכולת ביקורתית חברתית ואישית גבוהה, המאפשרת לו בכל רגע נתון לבחון סיטואציה ולהחליט בתוכה מהי ההחלטה הרב-תרבותית והליברלית שפוגעת בכמה שפחות בני אדם ומכבדת כמה שיותר. מנהיג שמתוך ראייה רחבה ואולי נכון יותר יהיה להשתמש במושג "ממעוף ציפור", יוכל לקדם מדיניות הוגנת ומכבדת שעיקרה בחירה עניינית ומקצועית שלעיתים נשענת על תפיסה רב-תרבותית כי היא הגישה הנכונה למציאות מסוימת ואילו במקרה אחר נשענת על תפיסה ליברלית, שכן המחיר או הנזק שבבחירה אחרת, הוא כבד מנשוא. אכנה זאת לצורך התרגיל המחשבתי – בחירה ערכית פרקטית.

כדי להיות מנהיג שכזה, צריך אדם להבין את התהליך המורכב שעברה החברה הישראלית, תהליך חשוב והכרחי שעובר דרך נקודת כור ההיתוך, בואך הפוליטיקה של הזהויות וההגעה להבנה שאף אחת מהנקודות לא יכולה לייצר פיתרון הולם. מנהיג שמקדם סדר יום חדש. סדר יום שרואה את הנוכחות של שתי נקודות המסע, נותן להן כבוד ומבנה מציאות עתידית מאוזנת יותר, מפויסת יותר וכזו המשלבת בין הנקודות ויוצרת השקפת עולם המכילה את שתיהן. מנהיג מכוון ישראליות משותפת הוא גם מנהיג המבין את חשיבתה של תודעה משותפת, סיפור משותף ואתוס משותף ומבין כי נקודת האיזון שבין שתי המסורת שתיארתי, נמצאת במקום בו אותו אתוס או סיפור משותף נפגעים כמה שפחות.